

Čínský drak nabírá na síle

27.dubna 2007 Josef Zemánek

V Číně se v posledních letech odehrává bouřlivý proces, s jehož popisem mají problémy i samotní Číňané. A nemají přitom problémy pouze s jeho popisem. Čínští „proreformní“ komunisté jsou na jednu stranu hrdí na ekonomické úspěchy jejich země, na druhou stranu s obavami sledují, jak se jim z rukou vymyká ekonomický experiment započatý v 80. letech Tengem Siao-pchingem, jehož cílem mělo být pouhé zavedení pečlivě vybraných tržních prvků do „Kulturní revoluce“ zbídačeného centrálně plánovaného hospodářství.

Prakticky něco v tom stylu: Vybereme si z kapitalismu jen to, co se nám bude hodit a ve všem ostatním půjdeme řízenou čínskou socialistickou cestou.

Přechod Číny od marxismu ke kapitalismu

Čínští komunisté si zpočátku mohli „vybírat“ z kapitalismu opravdu jen to, co uznali za vhodné. Zakládali tedy daňově zvýhodněné ekonomické zóny pro západní společnosti, poslali studovat vybrané studenty do USA, přiznali omezené právo na soukromé vlastnictví, přestali regulovat celou řadu ekonomických odvětví, zrušili „zemědělské daně“, předali více pravomocí místním samosprávám, začali v omezené míře seznamovat společnost s informačními technologiemi (avšak ruku v ruce s nepolevující cenzurou), prodali západním investorům podíly v největších čínských bankách a umožnili čínským státním i soukromým společnostem podnikat akviziční nájezdy kdekoliv po celém světě.

Po 25-ti letech řízeného „výběru“ však přišli na znepokojující věc. Z kapitalismu toho přebrali tolik, že jim praktický nezbyvá žádný nástroj, kterým by dokázali celé obrovské ekonomické soukolí ovládat a usměrňovat.

Protože Číňané disponují notnou dávkou trpělivosti, opatrnosti a mají v hluboké paměti mnohé neblahé historické zkušenosti, vědí moc dobře, co vše se může v Číně přihodit, pokud udělají byť jen jeden jediný chybný krok. Nezbyvá jim proto prakticky nic jiného, než se bouřlivým ekonomickým a společenským změnám *přizpůsobit*, dávat jim pokud možno co nejvíce prostoru k vlastnímu vývoji ...

... a pomalu se připravovat na proces demokratizace společensko-politické scény. K němu ale nedojde dříve než za 20, 30 let, protože si budeme muset počkat na chvíli, kdy v čínské politicko-ekonomické sféře začne převládat vliv tzv. „mořských želv“ – tj. Číňanů, vlastníčích diplomy z prestižních zámořských univerzit.

Aktuální ekonomický vývoj

Jestliže byla v roce 1980 Čína „mrňavou“ světovou ekonomikou s hrubým domácím produktem 140 miliard dolarů, dnes je z ní ekonomický obr s ročním výkonem 2 800 miliard dolarů a zároveň jedna z nejdynamičtějších světových ekonomik (průměrný roční růst HDP = 8 až 11 %).

S ekonomickým výkonem přepočteným na jednu osobu je na tom však Čína mnohem hůře než ostatní vyspělé ekonomiky. Zatímco na jednoho obyvatele Spojených států připadá ekonomický výkon v průměru 42 000 dolarů, na jednoho Číňana pouhých 7 000 dolarů.

Pokud však hovoříme o průměru, berme tyto údaje s rezervou, protože s průměrem v Číně daleko nedojdeme. Čína je obrovská země plná kontrastů, existují proto značné rozdíly mezi životem na centrálním venkově a životem v čínských pobřežních městech. Zatímco čínské pobřežní rybářské osady se prakticky „přes noc“ přeměnily v mrakodrapová velkoměsta v západním stylu (Šanghaj),

centrální venkov se až dodnes topí v problémech. Trápí ho chudoba, odliv práceschopného obyvatelstva do příměstských slumů, korupcí provázený zábor zemědělské půdy a celá řada dalších v Evropě ne zcela běžných problémů ...

Čínský obchod a průmysl

O Číně často hovoříme jako o producentovi levného textilu. Pokud by tomu tak opravdu bylo, nacházela by se Čína někde na úrovni průměrné rozvojové africké země. Číňané se ve skutečnosti od výroby bot a textilu pomalu odvracejí, protože pro ně není již dávno výdělečným byznysem. Výrobu bot a textilu sami přesouvají do levnějšího Bangladéše a namísto toho se věnují průmyslu a moderním technologiím.

Následující čísla orientaci země na modernější průmyslová odvětví dokonale popisují: V roce 2005 se vyrobilo v Číně cca 80 % světových DVD přehrávačů a 75 % hraček. Bot a textilu však dodala Čína na světový trh „pouhých“ 30 až 40 procent.

Jestliže bychom měli shrnout postoj samotných Číňanů k bouřlivému vývoji v jejich zemi do několika slov, mohli bychom napsat zhruba toto: Fascinace a obavy zároveň. Když k tomuto přidáme výměnu Rudých knížek Mao Ce-tunga za příběhy mladých a úspěšných čínských byznysmenů, kteří se díky vlastní píli vypracovali na novodobé čínské milionáře, máme před sebou obrázek toho, čím žijí dnešní Číňané - byznys, počítačové technologie, západní hudba, Coca-Cola, McDonald's... Vše samozřejmě zkombinováno s čínskou tradiční kulturou.